

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเสริฐ ปาจารย์

ศาสตราจารย์ นายแพทย์สัญญา สุขพนันท์, รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงตัมกัมย์ แสงรุจิ

ภาควิชาพยาธิวิทยา, คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐.



ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเสริฐ ปาจารย์

(รูปนี้แสดงไว้ในห้องประชุมสภามหาวิทยาลัยศิริราช ร่วมกับรูปอดีตหัวหน้าภาควิชาฯ คนอื่น ๆ)

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเสริฐ ปาจารย์ เกิดเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๔๖๙ และถึงแก่กรรมเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๒ รวมสิริอายุได้ ๘๒ ปี ๕ เดือน ๕ วัน

ท่านสำเร็จแพทยศาสตรบัณฑิต เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๔ จากคณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (ศิริราชรุ่น ๕๖ รุ่นเดียวกับ ศาสตราจารย์ นายแพทย์กัมพล ประจวบเหมาะ, ศาสตราจารย์ แพทย์หญิง หม่อมราชวงศ์จันทรีนิวัตร เกษมสันต์, ศาสตราจารย์พิเศษ นายแพทย์ภูเก็ฏ วาจนนท์, และศาสตราจารย์ นายแพทย์อารี วัลยเสวี)^๑ (หมายเหตุ: ในเวชชนิสิต ๒๔๙๔-๒๔๙๕^๒ พิมพ์ชื่อนามสกุลของท่านผิดเป็น “ปาจารย์” และในปี พ.ศ. ๒๔๙๔ เดียวกันนี้เป็นปีที่บัณฑิตแพทย์โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์รุ่นแรกสำเร็จการศึกษา) ท่านได้รับบรรจุเป็นอาจารย์ผู้ช่วยพยาธิวิทยา (instructor เป็นศัพท์ที่ใช้

ในขณะนั้น แต่ในปัจจุบันก็คือ “อาจารย์”) ภาควิชาพยาธิวิทยา คณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (หมายเหตุ: มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์เปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยมหิดลในปี พ.ศ. ๒๕๑๒) ต่อมาได้เลื่อนขั้นตามลำดับ คือ อาจารย์โท พ.ศ. ๒๔๙๖ อาจารย์เอก พ.ศ. ๒๕๐๔ อาจารย์ชั้นพิเศษ พ.ศ. ๒๕๑๓ รองศาสตราจารย์ พ.ศ. ๒๕๑๕ ศาสตราจารย์ และรองหัวหน้าภาควิชา พ.ศ. ๒๕๑๖ ศาสตราจารย์ ระดับ ๙ พ.ศ. ๒๕๑๙ ศาสตราจารย์ ระดับ ๑๐ และหัวหน้าภาควิชา พ.ศ. ๒๕๒๔ ท่านดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาฯ อยู่ ๔ ปี จากนั้นท่านได้ให้ศาสตราจารย์ นายแพทย์นิวัฒน์ จันทกุล เป็นหัวหน้าภาควิชาฯ ต่อ โดยท่านดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาอาวุโส เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๘ และเกษียณอายุราชการเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐^๓

ท่านได้ฝึกอบรมและดูงานพยาธิศัลยกรรม

(surgical pathology) และ cytology ที่ Jackson Memorial Hospital, University of Miami, USA เป็นเวลา ๑ ปี (๒๕๑๐-๒๕๑๑)^๑ แม้ว่าท่านจะมีโอกาสไปฝึกอบรมดูงานต่างประเทศเพียงปีเดียว แต่ท่านมีความเชี่ยวชาญในทุกด้านของวิชาพยาธิวิทยาสมกับชื่อนามสกุลของท่าน “ปาจารย์” ซึ่งมีความหมายว่า “อาจารย์ของอาจารย์”^๒ ท่านมีวิถียถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์โดยเฉพาะแพทย์ประจำบ้านด้วยการชี้แนะ และให้ไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ในการดูสไลด์เพื่อเตรียมตัวก่อนชั่วโมงประชุมสัปดาห์พยาธิวิทยาหรือ “เอสพีซี” (surgicopathological conference, SPC) ของภาควิชาพยาธิวิทยา แพทย์ประจำบ้านมักจะคอยเลียบเคียงถามคำตอบจากท่าน ท่านจะสอนวิธีดู วิธีสังเกต และวิธีคิดแต่ไม่เคยบอกการวินิจฉัยให้ก่อนเข้าประชุมเลย การประชุมเวชกรรม-พยาธิวิทยาหรือ “ซีพีซี” (clinico-pathological conference, CPC) เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนของศิริราชที่ประทับใจนักศึกษาแพทย์, แพทย์ประจำบ้าน, และอาจารย์แพทย์ในอดีต มีผู้สนใจเข้าประชุมอย่างเนืองแน่น มีการแสดงความเห็นโดยอาจารย์อย่างกว้างขวาง^๓ อาจารย์ประเสริฐเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ทุกคนนับถืออย่างยิ่ง ท่านจะเข้าประชุมและร่วมอภิปรายแทบทุกครั้ง ความเห็นของท่านมักจะถือเป็นข้อยุติ ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ได้แสดงบทบาทพยาธิแพทย์ให้ประจักษ์จนมีผู้ตัดสินใจเดินตามรอยท่านจำนวนไม่น้อย

ท่านเป็นอาจารย์แพทย์ทางปริคณิกของศิริราชเพียงคนเดียวที่ได้รับรางวัลทุนเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดีถึง ๒ ครั้ง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ และพ.ศ. ๒๕๒๕^๔ (ในสมัยที่ยังไม่ได้กำหนดให้ได้รับรางวัลเพียงครั้งเดียว) นอกจากนี้ท่านยังได้รับรางวัลมหาวิทยาลัยมหิดล ประเภทดีเด่น สาขาความเป็นครู เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๑ และได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์มหาวชิรมงกุฎ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๒๘ ท่านเป็นผู้ที่มีความรักและความเมตตากรุณาให้แก่ทุกคน ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว บุคลากรในภาควิชา และลูกศิษย์ของท่านทุกคน ท่านจึงเป็นครูที่ลูกศิษย์รักและเคารพ กล่าวกันว่า ถ้าใครถูกท่านดูว่า ผู้นั้นจะต้องไปรดน้ำมนต์เจ็ดวัด^๕ ท่านเป็นคนที่รักภรรยามาก ทุกวัน



“เวชพฤษภ (The Tree of Medicine)”

บนหน้าปกตำราพยาธิวิทยาของภาควิชา

ตอนเที่ยง ท่านจะเดินจากตึกพยาธิวิทยาซึ่งอยู่ทางด้านหลังของโรงพยาบาล ไปยังตึกกุมารซึ่งอยู่ทางด้านหน้าของโรงพยาบาล เพื่อไปกินข้าวเที่ยงกับคุณมณฑา ศรีภรรยาของท่านซึ่งทำงานอยู่ที่ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ ยังเป็นที่ประทับใจของลูกศิษย์อยู่เสมอ

ท่านเป็นผู้นำรูป “เวชพฤษภ” ซึ่งดัดแปลงจากภาพที่ปรากฏก่อนหน้าบนหน้าในตำราพยาธิวิทยาของ Morehead^๕ มาเผยแพร่ และเป็นรูปแบบปกตำราพยาธิวิทยาซึ่งภาควิชาพยาธิวิทยาได้จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อใช้ประกอบการสอนเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ซึ่งแสดงถึงความสำคัญของวิชาพยาธิวิทยาต่อแพทยศาสตร์ ท่านได้ประพันธ์บทกลอนชื่อ “เวชพฤษภ” ดังนี้

พฤษภเอยพฤษภ เติบกล้าแข็งแรงยิ่งนัก
รากต้นก้านใบประจักษ์ สวยสลักติดตาเติบกล้า
เวชศาสตร์วิวัฒนาการ วิทยาพื้นฐานทั้งหลาย
เป็นรากลำต้นพุ่มกาย ก่อกระจายกิ่งพันธุ์

(หมายเหตุ: รูปภาพลักษณะเดียวกันนี้มีชื่อว่า “The Tree of Medicine” ปรากฏในตำรา Cells, Tissues, and Disease: Principles of General Pathology ของ Majno &

Joris ด้วย โดยรูปในตำราดังกล่าวได้รับความเชื่อถือเพื่อจาก Prof. George Th. Diamandopoulos แห่งโรงเรียนแพทย์ฮาร์วาร์ด)^๖

ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการยอมรับในวงวิชาการจากการตีพิมพ์ผลงานวิจัยและบทความทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับพยาธิวิทยาของปอดและระบบทางเดินหายใจ โดยมีผลงานเขียนกับศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์สมชัย บวรกิตติ ราชบัณฑิตจำนวนมากถึง ๕๐ บทความ นอกจากนี้แล้วท่านยังมีความสนใจโลหิตพยาธิวิทยา (hematopathology) เป็นอย่างยิ่ง ท่านได้เขียนบทความที่น่าสนใจหลายเรื่อง เช่น ฮิสทีโอซัยติก เม็ดดัลลารี รีติคูลโลสิส (histiocytic medullary reticulosis),^๗ การรายงานมะเร็งต่อมน้ำเหลืองจำนวน ๑,๐๙๕ ราย (ร่วมกับศาสตราจารย์แพทย์หญิงอนงค์ เพียรภิจักริกรมและศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี),^๘ Pulmonary artery obstruction in thalassaemia^๙ และบทความอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย (ร่วมกับศาสตราจารย์ แพทย์หญิงหม่อมราชวงศ์ริธา ไสณกุลและคณะ), การแบ่งชนิดของลิมโฟมาชนิดร้ายทางจุลกายวิภาค^{๑๐} ในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ที่ท่านเกษียณอายุราชการ ท่านเป็นกำลังสำคัญในการให้ความรู้แก่พยาธิแพทย์ไทยทั่วประเทศในการจำแนกชนิดของ non-Hodgkin's lymphoma (NHL) ตาม the Working Formulation for clinical usage (1982) โดยจัดอบรมระยะสั้น ณ หอประชุมสดศรี วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า^{๑๑} จึงนับได้ว่า นอกจากท่านจะเป็นพยาธิแพทย์ไทยคนแรกที่เชี่ยวชาญเรื่องพยาธิวิทยาของปอดและระบบทางเดินหายใจแล้ว ท่านยังเป็น “โลหิตพยาธิแพทย์ไทย” คนแรกอีกด้วย

ผลงานวิจัย-วิชาการ

บทความในตำรา

- ๑) ประเสริฐ ปาจารย์. พยาธิวิทยา. ใน: สมชัย บวรกิตติ (บรรณาธิการ). อูเรซปริทรรศน์ระบบการหายใจ. เล่มที่ ๑: อูเรซปริทรรศน์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยเชชม, ๒๕๑๙. หน้า ๓๑๗-๗๘.
- ๒) ประเสริฐ ปาจารย์. กำเนิดพยาธิและพยาธิสภาพของ

วัณโรคปอด. ใน: บัญญัติ ปริชญานนท์, สมบุญ ผ่องอักษร (บรรณาธิการ). วัณโรค. สมาคมปราบวัณโรคแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ฤกษ์ศิริ, ๒๕๑๙. หน้า ๑๙๙-๒๑๒.

- ๓) ตำราเรียนวิชาพยาธิวิทยา ภาควิชาพยาธิวิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๙
- ๔) ประเสริฐ ปาจารย์. พยาธิวิทยา. ใน: ราชบัณฑิตยสถาน. สารานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม ๒๐ ผาเรือน-พานทอง. กรุงเทพฯ: ไทยมิตรการพิมพ์, ๒๕๒๙: ๑๒๖๙๗-๘.

บทความในวารสารทั้งในและต่างประเทศ จำนวน ๑๐๖ บทความ (ดูภาคผนวกข้างท้าย) ทั้งนี้ยังไม่รวมบทความบันทึก “ซีพีซี” ในสารศิริราชอีก ๖๗ ครั้ง^{๑๒} ซึ่งรวมบทความได้ทั้งสิ้น ๑๗๓ บทความ

ภายหลังเกษียณอายุราชการแล้ว ท่านได้รับเชิญให้เป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลศิริเวช ๒ จนกระทั่งอายุ ๗๒ ปี ท่านจึงได้หยุดทำงาน ท่านมีสุขภาพดีมาโดยตลอด จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๕๑ เริ่มมีอาการขาทั้ง ๒ ข้างอ่อนแรง ต่อมาลูกหมากโต และมีการติดเชื้อในระบบทางเดินปัสสาวะ แต่ได้รับการดูแลรักษาด้วยดีมาตลอด ต่อมาเมื่อต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ ท่านมีอาการปวดหลังและเอวมาก เดินไม่ค่อยได้ ต้องพยุงเดิน จึงได้รับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลศิริราช อาการดีขึ้นตามลำดับ แต่ปรากฏว่า เกิดอาการสับสนและถ่ายอุจจาระเป็นเลือด ได้รับการรักษาจนดีขึ้นแล้วทางบ้านเตรียมตัวรอรับท่านกลับบ้าน โดยได้เตรียมทำห้องนอนและห้องน้ำใหม่ชั้นล่างไว้ แต่ท่านก็ได้จากโลกนี้ไปอย่างสงบ เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๒ เวลาประมาณ ๓.๔๐ น.^{๑๓}

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ คุณวิชา สุขพัทธ์ หน่วยโลหิตศาสตร์ของภาควิชาพยาธิวิทยาที่ได้เตรียมรูปภาพประกอบบทความจากคลังภาพของภาควิชา

เอกสารอ้างอิง

๑. อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเสริฐ ปาจริย ฌ วัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร วันอาทิตย์ที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๒
๒. เวชชนิสิต ๒๔๕๔-๒๔๕๕. พระนคร: คณะช่าง. ๒๔๕๕
๓. ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์. ๒๕๔๖.
๔. สัญญา สุขพนินันท์. การประชุมอภิปรายเวชกรรม-พยาธิวิทยาในศิริราช. สารศิริราช ๒๕๔๕;๕๘:๕๓๕-๔๗.
๕. Morehead RP. Human Pathology. An Introduction to Medicine. New York: The Blakiston Division, McGraw-Hill, 1965.
๖. Majno G, Joris I. Cells, Tissues, and Disease: Principles of General Pathology. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2004:viii.
๗. ประเสริฐ ปาจริย. ฮิสทีโอซัยติก เม็ดคัลลารี วัณโรคโลหิต. จดหมายเหตุทางแพทย์. ๒๕๐๘;๔๘:๓๕๑-๘.
๘. Piankijagum A, Pacharee P, Wasi P. Malignant lymphomas in Thailand: an analysis of 1095 cases. J Med Assoc Thai. 1980 Apr;63(4):181-91.
๙. Sonakul D, Pacharee P, Laohapand T, Fucharoen S, Wasi P. Pulmonary artery obstruction in thalassemia. Southeast Asian J Trop Med Public Health. 1980 Dec;11(4):516-23.
๑๐. ประเสริฐ ปาจริย. การแบ่งชนิดของลิมโฟมาชนิดร้ายทางจุลกายวิภาค. อายุรศาสตร์. ๒๕๒๕;๒:๒๔๒-๖.
๑๑. สัญญา สุขพนินันท์. Lymphoma: การวินิจฉัยและความรู้ทางโลหิตพยาธิวิทยา (Diagnosis and Knowledge in Hematopathology). กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราศิริราช, ๒๕๔๘. หน้า ๑๔๑.

ภาคผนวก (Appendix)

บทความเป็นวารสารทั้งในและต่างประเทศ จำนวน ๑๐๖ บทความ (ไม่นับรวมบทความบันทึก "จีพีซี" ในสารศิริราช)

๑. ดิเรก พงศ์พิพัฒน์, ประเสริฐ ปาจริย. กลุ่มอาการ คushing's syndrome). สารศิริราช. ๒๕๐๓;๑๒:๔๕๘-๖๒.
๒. ประเสริฐ ปาจริย. อติโนมาเซลล์ของตับ (Liver cell adenoma). จดหมายเหตุทางแพทย์. ๒๕๐๗;๔๗:๔๗๖-๘๑.
๓. อร่าม ธรรมธัช, ประเสริฐ ปาจริย. จีวร วิเศษกุล. ซัลโมเนลลามินิงไกติส. จดหมายเหตุทางแพทย์. ๒๕๐๗;๔๗:๕๘๕-๘๕.
๔. Dharamadhach A, Chatikavanij K, Pacharee P. Extramedullary plasmacytoma of the Lung. Report of a case. J Lancet. 1965;85: 163-5.
๕. ประเสริฐ ปาจริย. ฮิสทีโอซัยติก เม็ดคัลลารี วัณโรคโลหิต. จดหมายเหตุทางแพทย์. ๒๕๐๘;๔๘:๓๕๑-๘.
๖. ประเสริฐ ปาจริย, บัญญัติ ปริษญาณนท์. พูลโมนารีแอลวีโอล่า ไมโครลิทิโอซิส (Pulmonary alveolar microlithiasis). จดหมายเหตุทางแพทย์. ๒๕๐๕;๔๕:๒๒๗-๓๔.
๗. ประเวศ วะสี, สุภา ฌ นคร, สว่าง ภูตระกูล, ประเสริฐ ปาจริย. เลฟเลอรัเอ็นโดคาร์ไดติส พาริเอตลิส ไฟโบรพลาสต์ที่รวมด้วย อีโอสิโนฟิลเลีย (Löffler's endocarditis parietalis fibroplastica with eosinophilia). จดหมายเหตุทางแพทย์. ๒๕๐๕;๔๕:๕๔๔-๕๕.
๘. ทินรัตน์ สติณนิมานการ, ประเสริฐ ปาจริย. ไคเวอร์ติคูลัมของไส้ติ่ง (Diverticulum of the appendix). สารศิริราช. ๒๕๑๐;๑๙:๗๑-๕.
๙. ประดิษฐ์ ตันพสุรัตน์, ประเสริฐ ปาจริย. พยาธิวิทยาของวัณโรคปอด (Pathology of pulmonary tuberculosis). เวชสารกรมการแพทย์. ๒๕๑๑;๑๗:๓๕๑-๘.
๑๐. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, บัญญัติ ปริษญาณนท์, ธีระ ลิมศิลา, นิวัฒน์ จันทกุล. การวินิจฉัยโรค ซาร์คอยโดสิส ทางคลินิกและการทดสอบ ไครม์ รายงานผู้ป่วย ๒ ราย (Clinical diagnosis of sarcoidosis versus kveim test, report of three cases). จดหมายเหตุทางแพทย์. ๒๕๑๑;๕๑:๕๕๔-๖๗.

๑๑. ทินรัตน์ สติณนิมานการ, ประเสริฐ ปาจริย, สมชัย บวรกิตติ, ผงจิตต์ จันทร์เรือง. โคมะเลงจิโอเลเซลล์ลาร์ คาร์ซิโนมา (Cholangiolocellular carcinoma, a first case report in Thailand). จดหมายเหตุทางแพทย์. ๒๕๑๒;๕๒:๒๘๕-๕๕.
๑๒. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, ธีระ ลิมศิลา, ไพโรจน์ อุ่นสมบัติ. เมโสเธลิโอมาของเยื่อหุ้มปอด (Pleural mesothelioma). สารศิริราช. ๒๕๑๒;๒๑:๑๕๐-๕๖.
๑๓. บุญช่วย สดายุวงศ์, ประเสริฐ ปาจริย, ทวี บุญโชค. ก้อนเดี่ยวในปอด. สารศิริราช. ๒๕๑๒;๒๑:๑๕๕-๘.
๑๔. Bovornkitti S, Pacharee P, Chatikavanij K, Thasnakorn P, Maranetra N, Boonprasan C. Aspergilloma in a bronchogenic cyst. A case report. J Med Assoc Thai. 1970;53:211-6.
๑๕. Pacharee P. Endomyocardial fibrosis. J Med Assoc Thai. 1970; 53:399-405.
๑๖. ประเสริฐ ปาจริย. การตรวจเซลล์เพื่อวินิจฉัยโรค. สารศิริราช. ๒๕๑๓; ๒๒:๘๕๖-๖๑.
๑๗. ประเสริฐ ปาจริย, ปอดสีน้ำตาล. สารศิริราช. ๒๕๑๓;๒๒:๑๐๘-๖.
๑๘. ประเสริฐ ปาจริย. อ็อกซัยเจน เป็นพิษ. สารศิริราช. ๒๕๑๔;๒๓: ๒๓๕-๗.
๑๙. Bunnag C, Pacharee P. Preliminary report on cryosurgery of the tonsils in Thailand. J Med Assoc Thai. 1971;54:229-38.
๒๐. ประเสริฐ ปาจริย. ผื่นงูลมปอด. สารศิริราช. ๒๕๑๔;๒๓:๖๒๖-๓๐.
๒๑. Bovornkitti S, Keranpongse C, Songsaeng A, Pacharee P. Pericardial coelomic cyst. The first reported case in Thailand. J Med Assoc Thai. 1971;54:960-6.
๒๒. Pacharee P, Parichatikanond P. Pulmonary blastoma. A case report in an infant and review of the literature. J Med Assoc Thai. 1972 Jan;55(1):43-8.
๒๓. Visudhiphan S, Pacharee P, Na-Nakorn S. Polyarteritis nodosa presenting with gangrene of extremities. A case report. J Med Assoc Thai. 1972 May;55(5):303-12.
๒๔. ประเสริฐ ปาจริย, ทินรัตน์ สติณนิมานการ. พยาธิวิทยาของเนื้องอกของปอด. สารศิริราช. ๒๕๑๕;๒๔:๖๕๐-๗๑๓.
๒๕. ประเสริฐ ปาจริย. เซลล์มะเร็งในวงไหลเวียนเลือด. สารศิริราช. ๒๕๑๕; ๒๔:๑๕๐-๕.
๒๖. อาทิตยวิทย์, ประเสริฐ ปาจริย, สมชัย บวรกิตติ, เสรี หงษ์หยก. การศึกษาเม็ดน้ำเหลืองบริเวณคอทางคลินิก-พยาธิวิทยา (Correlative clinico-pathological study of cervical lymphadenopathy). สารศิริราช. ๒๕๑๕;๒๔:๑๗๑-๕๖.
๒๗. Bovornkitti S, Ramasutra T, Chantarakul N, Pacharee P, Hurley TH. The Kveim reactivity in Thai leprosy patients. J Med Assoc Thai. 1972;55:707-14.
๒๘. ประเสริฐ ปาจริย. มะเร็งในแกวยิอมูโน. สารศิริราช. ๒๕๑๖; ๒๕:๑๐๐๕-๑๔.
๒๙. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, ปรีชา เมฆานนท์, จงรักษ์ ภักดีกุล. วัณโรคเม็ดน้ำเหลือง (Tuberculous lymphadenopathy). สารศิริราช. ๒๕๑๖;๒๕:๑๔๗๕-๘๘.
๓๐. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, ปรีชญา สาภัยลักษณ์, สาโรจน์ วรรณพฤษณ์, ถวัลย์ จรด. เอ็กซตราพลาเวลาร์ อินตราทอรัล ไฟโบรมา (Extrapleural intrathoracic fibroma). สารศิริราช. ๒๕๑๖;๒๕:๑๗๑๔-๕.
๓๑. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, สาโรจน์ วรรณพฤษณ์, จรัสเกรณพงษ์. เทอราโทมาในเมดิแอสติเนียม. สารศิริราช. ๒๕๑๖;๒๕: ๑๕๖๖-๒๐๐๒.
๓๒. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, สาโรจน์ วรรณพฤษณ์, สุธี ฌ สงขลา, ลีนา สิงขรวงศ์, จุมพล ฌไพโรจน์. นิ่วโรไฟโบรซาร์โคมาในทรวงอก. สารศิริราช. ๒๕๑๖;๒๕:๒๒๑๕-๒๔.
๓๓. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, ธีระ ลิมศิลา. เนื้องอกเมดิแอสติเนียม. สารศิริราช. ๒๕๑๗;๒๖:๖๖๓-๗๐๖.
๓๔. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, ฌญู ฌระภาสวัณ. ลิมโฟมาร้ายของทรวงอก. สารศิริราช. ๒๕๑๗;๒๖:๗๕๒-๘๐๓.
๓๕. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, ธีระ ลิมศิลา. สถิติเบื้องต้นของโรงพยาบาลศิริราช (Some statistics of medias-

- tinal tumours in the Siriraj Hospital (1968-1972). สารศิริราช. ๒๕๑๗;๒๖:๕๕๒-๘.
๓๖. ประกิจ รอดประเสริฐ, ประเสริฐ ปาจริย, พรทิพย์ สิริโมทย์, สมชัย บวรกิตติ, อนันต์ ส่งแสง. มะเร็งหลอดลมกลืนไขสันหลัง (Bronchogenic carcinoma with spinal cord compression). สารศิริราช. ๒๕๑๗; ๒๖:๑๐๐๖-๑๐.
 ๓๗. รังสรรค์ ปุณปาคม, ประเสริฐ ปาจริย, บัญญัติ ปรัชญานนท์. การพลิกกลับของกะบังลม ผลแทรกซ้อนจากการเกิดสารน้ำในโพรงเยื่อหุ้มปอด (Inversion of the diaphragm a complication of massive pleural effusion). สารศิริราช. ๒๕๑๗;๒๖:๑๓๔๓-๘.
 ๓๘. เดิมชัย ไชยบุรี, วิจิตร วีระนาถ, ประเสริฐ ปาจริย. Lymphoma of the small intestine manifested as malabsorption syndrome. จดหมายเหตุทางแพทย์. ๒๕๑๗;๕๗:๔๑๕-๒๓.
 ๓๙. มาลี เซ็นเสถียร, ประเสริฐ ปาจริย, สุวัฒน์ วะสินรัตน์, สุจินต์ บริบูรณ์, สมชัย บวรกิตติ, จัญญ์ บุญประสาน. การสั่นยอด อะดีโนมา ของหลอดลม (Carcinoid adenoma of the bronchus). สารศิริราช. ๒๕๑๗; ๒๖:๒๑๒๐-๖.
 ๔๐. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, ศุภชัย ไชยธีระพันธ์, รังสรรค์ ปุณปาคม, จรัล เกร้นพงษ์. โรคแสมแมน-ริช (Diffuse idiopathic interstitial pulmonary fibrosis). สารศิริราช. ๒๕๑๗;๒๖:๒๒๘๖-๘๖.
 ๔๑. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, ทินรัตน์ สถิตนิมานการ, ธีระ ลิมศิลา, จรัล เกร้นพงษ์. ซาร์คอยโดสิส (Sarcoidosis). สารศิริราช. ๒๕๑๗;๒๖:๒๒๘๕-๓๐๗.
 ๔๒. Pacharee P. Fibrocystic disease of the pancreas: a case report. J Med Assoc Thai. 1975;58:110-2.
 ๔๓. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, รังสรรค์ ปุณปาคม, ธนชัย ดำรงวานิช. มะเร็งปอดทุดียูมิจากต่อมธัยรอยด์ (The pulmonary metastases of thyroid carcinoma). สารศิริราช. ๒๕๑๘;๒๗:๑๓๑-๘.
 ๔๔. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, รังสรรค์ ปุณปาคม, ธนชัย ดำรงวานิช, คุณุฎี ประภาสวัต. มะเร็งหลอดลมขยายแปลก (Bronchogenic carcinoma featuring lobar consolidation). สารศิริราช. ๒๕๑๘;๒๗:๓๓๖-๔๑.
 ๔๕. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, อร่าม ธรรมธัช, รังสรรค์ ปุณปาคม. มะเร็งทุดียูมิ สัยโนฟิวโอซาร์โคมา ในทรวงอก (Intrathoracic metastasis of synoviosarcoma). สารศิริราช. ๒๕๑๘;๒๗:๖๓๗-๔๑.
 ๔๖. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, วีระพงษ์ เพ่งวานิชย์. เอ็นโดจีนัส ลิพอยด์ ปนีวโมเนีย (Endogenous lipoid pneumonia). สารศิริราช. ๒๕๑๘;๒๗:๖๔๓-๗.
 ๔๗. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, คุณุฎี ประภาสวัต. วันโรคมีลิอาเรีย. สารศิริราช. ๒๕๑๘;๒๗:๗๑๒-๔.
 ๔๘. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, ประเสริฐ ปาจริย, ปริญญ์ สาภัยลักษณ์. ปอด อะทีเล็กเทติก - หลอดลมโป่งพองสาเหตุจากวันโรค. สารศิริราช. ๒๕๑๘;๒๗:๘๗๘-๕.
 ๔๙. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, ปริญญ์ สาภัยลักษณ์. โพรงเยื่อหุ้มปอดมีอากาศสาเหตุจากถุงอากาศใต้ผิวปอดแตกทะลุ (Spontaneous pneumothorax due to rupture of subpleural blebs). สารศิริราช. ๒๕๑๘;๒๗:๙๖๕-๗๓.
 ๕๐. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, ปริญญ์ สาภัยลักษณ์, ธวัชชัย ภาสุรกุล. เนื้องอกต่อมธัยมัสชนิดถุง (A case of cystic thymoma). สารศิริราช. ๒๕๑๘;๒๗:๑๓๓๔-๗.
 ๕๑. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, ธีระ ลิมศิลา. ถุงต่อมธัยมัส. สารศิริราช. ๒๕๑๘;๒๗:๑๒๐๕-๗.
 ๕๒. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, วีระพงษ์ สุพรรณไชยมาตย์, วีระพล ธีระพันธ์เจริญ. โรคถุงในทรวงอกที่โรงพยาบาลศิริราช พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๖ (Intrathoracic cysts at the siriraj hospital, 1967-1973). สารศิริราช. ๒๕๑๘;๒๗:๑๒๘๗-๙๒.
 ๕๓. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, ทองอวบ อุตรวิเชียร. ถุงหลอดลมนอกทรวงอก (A case of extrathoracic bronchogenic cyst). สารศิริราช. ๒๕๑๘;๒๗:๑๓๑๖-๘.
 ๕๔. ดำรง เพ็ชรพลาย, ประเสริฐ ปาจริย. น้ำสัสมายูพลอมปน รายงานการศึกษาเบื้องต้น. แพทยสภาสาร. ๒๕๑๘;๕:๕๖๓-๕.
 ๕๕. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, วีระพงษ์ เพ่งวานิชย์, สมชัย เขียนยศศิลป์, ดิสกุล สงวนตระกูล. อุบัติการณ์วัณโรคในผู้ป่วยมะเร็ง ข้อมูลจากการตรวจ ๑,๑๕๕ ศพ (The autopsy incidence of tuberculosis in cancer patients). สารศิริราช. ๒๕๑๘;๒๗:๑๕๔๐-๕.
 ๕๖. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, อติรุจ จารุณินท, ทินรัตน์ ทรงธนศักดิ์. มะเร็งงอกแทรกซึมในหลอดนำเหลืองของปอด. สารศิริราช. ๒๕๑๘;๒๗:๑๘๔๑-๗.
 ๕๗. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, วีระพงษ์ เพ่งวานิชย์, วีระศักดิ์ ว่องไพฑูรย์, สมชัย เขียนยศศิลป์, ชัยรัตน์ สิลาพัฒนดิษฐ์, ดิสกุล สงวนตระกูล. อุบัติการณ์มะเร็งปอดทุติยภูมิ พ.ศ. ๒๕๑๗-๒๕๑๖ (Secondary lung cancers analysis of 1,159 autopsies). สารศิริราช. ๒๕๑๘;๒๗:๑๙๖๔-๘๒.
 ๕๘. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, ประกิจ รอดประเสริฐ, รุ่งธรรม ลัดพลี, จรัล เกร้นพงษ์. เนื้องอกเมดิแอสตินัมชนิดซีแมงจิโอเพอริคัยโทมา ร้าย (Haemangiopericytoma of the posterior mediastinum the first case report in Thailand). สารศิริราช. ๒๕๑๘;๒๗:๒๐๒๓-๕.
 ๕๙. ประเสริฐ ปาจริย, พงศ์ จูฑา, สุชานันต์ ไตรศักดิ์วัฒนา, สมชัย บวรกิตติ. ปอดโรค รูห์เมติก (The rheumatic lung: report of a case with interesting features). สารศิริราช. ๒๕๑๘;๒๗:๒๐๓๑-๘.
 ๖๐. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, พงษ์ศักดิ์ สัมพันธ์, สาริณัฏฐ์ วรรณพฤษย์, จรัล เกร้นพงษ์. ภาพรังสีหลอดเลือดของมะเร็งหลอดลม. สารศิริราช. ๒๕๑๘;๒๘:๑๑๘-๒๑.
 ๖๑. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, วินิต เทอดสุทธิธรรม, ทรงเวช รุ่งไสวัฒนา. พยาธิสภาพของปอดโรคซีสมติก ลูปีส อีริธเรมาโตสิส (Pulmonary changes in systemic lupus erythematosus). สารศิริราช. ๒๕๑๘;๒๘:๓๕๗-๗๓.
 ๖๒. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, พิษณุ วัฒนพชัย, สาริณัฏฐ์ วรรณพฤษย์, จรัล เกร้นพงษ์. ภาพรังสีหลอดเลือด บริเวณเยื่อของทิวเบอร์คิวโลมา. สารศิริราช. ๒๕๑๘;๒๘:๔๕๓-๖.
 ๖๓. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, สาริณัฏฐ์ วรรณพฤษย์. ปอดลิคิเมีย. แพทยสภาสาร. ๒๕๑๘;๒๘:๕๓-๔.
 ๖๔. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, พรหมพันธ์ พรหมมาส, รังสรรค์ วิบุรย์. การแพร่กระจายของมะเร็งปอด ข้อมูลจากการตรวจศพ ปี พ.ศ. 2506-2517. สารศิริราช. ๒๕๑๘;๒๘:๘๘๘-๙๐๐.
 ๖๕. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, ปริญญ์ สาภัยลักษณ์, อุดลย์ วิยเวชกุล, เจษฎา นิมมานนิตย์. มีเส้นขมับ ผ่อนคลายโรมาของกระดูกซี่โครงงอกภายใต้หลังทำให้เกิดอัมพาตครึ่งท่อน (Mesenchymal chondrosarcoma of the chest wall with extradural spinal compression). สารศิริราช. ๒๕๑๘;๒๘:๑๒๑-๓๑.
 ๖๖. จรัล เกร้นพงษ์, ประเสริฐ ปาจริย, สมชัย บวรกิตติ. เนื้องอกเมดิแอสตินัม: ธัยมอลิโปมา (Thymolipoma). สารศิริราช. ๒๕๑๘;๒๘:๑๙๕๕-๕๕.
 ๖๗. บัญญัติ ปรัชญานนท์, ประเสริฐ ปาจริย, สุภาพร ภมร, นันทา มาระเนตร. ทอลค์ ปนีวโมโคนิโอสิส (Talc pneumoconiosis). สารศิริราช. ๒๕๒๐;๒๙:๗๑๑-๘๐.
 ๖๘. Pongpipat D, Suvatte V, Talalak P, Pacharee P. Hepatoma in childhood: report of 10 cases with emphasis on the significance of alpha-1-fetoprotein. J Med Assoc Thai. 1977;60:418-22.
 ๖๙. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, ปริญญ์ สาภัยลักษณ์, สาริณัฏฐ์ วรรณพฤษย์, สุรพล อิศโรกรัต, คุณุฎี ประภาสวัต. เมสเทลิโอมาเยื่อหุ้มปอด ชนิดแพร่รัง (A case of diffuse pleural mesothelioma). สารศิริราช. ๒๕๒๐;๒๙:๑๔๗๕-๘๔.
 ๗๐. บัญญัติ ปรัชญานนท์, ประเสริฐ ปาจริย. สิลิโคสิส (Acute silicosis). สารศิริราช. ๒๕๒๐;๓๐:๕๖-๕.
 ๗๑. Boonyaparakob U, Pacharee P. Diencephalic syndrome: a case report. J Med Assoc Thai. 1978 Jun;61(6):357-63.
 ๗๒. จรัล เกร้นพงษ์, ประเสริฐ ปาจริย, สมชัย บวรกิตติ. เนื้องอกผนังอก : ไฟโบรซาร์โคมา (Fibrosarcoma of the chest wall). สารศิริราช. ๒๕๒๐;๓๐:๙๓๔-๘๐.
 ๗๓. จรัล เกร้นพงษ์, ประเสริฐ ปาจริย, สมชัย บวรกิตติ. มะเร็งเนื้อเยื่อเป็นในปอด. สารศิริราช. ๒๕๒๐;๓๐:๑๐๔๓-๕.
 ๗๔. Chawarewong S, Kiangsiri S, Lokaphadhana K, Wasi C, Pacharee

- P, Chavanich L, Thongcharoen P. Neonatal herpangina caused by Coxsackie A-5 virus. J Pediatr. 1978;93:492-4.
๑๕. Wasi P, Na-Nakorn S, Pootrakul P, Sonakul D, Piankijagum A, Pacharee P. A syndrome of hypertension, convulsion, and cerebral haemorrhage in thalassaemic patients after multiple blood-transfusions. Lancet. 1978;2:602-4.
๑๖. คุณฤๅ ประภาสวัต, ประเสริฐ ปาจริย, สมชัย บวรกิตติ, จรัส เกรินทร์. เจาโพรงแผลในมเริงหลอดลม. สารศิริราช. ๒๕๒๑;๓๐:๑๖๐๖-๑๓.
๑๗. คุณฤๅ ประภาสวัต, ประเสริฐ ปาจริย, สมชัย บวรกิตติ. เนื้องอกผนังอก: นิวริเล็มโมมา (Neurilemmoma of the chest wall). สารศิริราช. ๒๕๒๑;๓๐:๑๔๒-๖.
๑๘. จรัส เกรินทร์, ประเสริฐ ปาจริย, สมชัย บวรกิตติ. นิวโรไฟโบรมาของผนังอก (Neurofibroma of the chest wall). สารศิริราช. ๒๕๒๑;๓๐:๒๑๕-๖๔.
๑๙. สมชัย บวรกิตติ, ประเสริฐ ปาจริย, บุญรัตน์ เอื้อสุดกิจ. อุบัติการเนื้องอกเยื่อหุ้มปอดปฐมภูมิ (เมโสเทลิโอมา) ที่โรงพยาบาลศิริราช พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๒ (Pleural mesotheliomata at the siriraj hospital 1954-1979). สารศิริราช. ๒๕๖๒;๓๑:๑๒๓๕-๖๒.
๒๐. มั่นสิทธิ์ สุขอนก, ประเสริฐ ปาจริย, ครินทร์ โสฬสิริวัฒน์. ตับอ่อนเกิดผิดที่ (Omphalomesenteric sinus with heterotropic pancreatic tissue). สารศิริราช. ๒๕๖๒;๓๑:๑๒๘๑-๓.
๒๑. Ratanarapee S, Pacharee P, Toongsuwan S. Disseminated intravascular coagulation complicating manual removal of placenta: a case report. J Med Assoc Thai. 1980;63:41-5.
๒๒. Bunnag C, Vipulakom P, Pacharee P, Siriyananda C. Intranasal inhalation of beclomethasone dipropionate in the treatment of perennial rhinitis in adults. Ann Allergy. 1980;44:100-5.
๒๓. ประเสริฐ ปาจริย. การอักเสบชนิด แกรนูโลมา. สารศิริราช. ๒๕๖๓;๓๒:๑๓๓-๕.
๒๔. Piankijagum A, Pacharee P, Wasi P. Malignant lymphomas in Thailand: an analysis of 1095 cases. J Med Assoc Thai. 1980; 63:181-91.
๒๕. Laohapand T, Pacharee P, Sakiyalak P, Maranetra N. Atypical fibrous histiocytoma of the lung: a case report. J Med Assoc Thai. 1980;63:412-20.
๒๖. Kruatrachue M, Sirisinha S, Pacharee P, Chandarayingyong D, Wasi P. An association between thalassaemia and autoimmune haemolytic anaemia (AIHA). Scand J Haematol. 1980;25:259-63.
๒๗. Sonakul D, Pacharee P, Laohapand T, Fucharoen S, Wasi P. Pulmonary artery obstruction in thalassaemia. Southeast Asian J Trop Med Public Health. 1980;11:516-23.
๒๘. Sonakul D, Pacharee P, Laohapand T, Taupradist A. Immunoproliferative disease of the gastrointestinal tract: a report of five cases. Southeast Asian J Trop Med Public Health. 1980;11:547-58.
๒๙. ประเสริฐ ปาจริย. การวินิจฉัยโรคทางพยาธิวิทยา. สารศิริราช. ๒๕๖๔; ๓๓:๑๒๖-๘.
๓๐. สำเริง รุ่งระพี, ประเสริฐ ปาจริย. วิธีการรักษาลักษณะของเม็ดเลือดขาวในเนื้อเยื่อที่ได้จากศพ (Preservation of leucocyte morphology in autopsy specimens). สารศิริราช. ๒๕๖๕;๓๔:๑-๔.
๓๑. Laohapand T, Panyathanya R, Pacharee P, Maranetra N, Thakerngp K. Primary pericardial malignant mesothelioma. J Med Assoc Thai. 1982;65:514-20.
๓๒. สมพงษ์ ศรีอำไพ, ประเสริฐ ปาจริย, สมชัย บวรกิตติ. การศึกษาสำรวจ แอสเบสตอส บอดี้ ในปอดจากศพผู้ป่วยของโรงพยาบาลศิริราช (Detection of Asbestos bodies in Autopsy specimens of the lung at Siriraj Hospital). สารศิริราช. ๒๕๖๕;๓๔:๖๕๖-๖๑.
๓๓. ไพศาล ปาริชาติกานนท์, ประเสริฐ ปาจริย, ระวี พิมลสานต์, ผกาพันธ์ ปาริชาติกานนท์. เนื้องอก แองจิโอมัยโอไลโปมา ของไตซึ่งทำให้เกิดภาวะตกเลือดในท้อง (Renal angiomyolipoma causing spontaneous retroperitoneal heemorrhage). สารศิริราช. ๒๕๖๖; ๓๕:๓๖๕-๘.
๓๔. Bunnag C, Pacharee P, Vipulakom P, Siriyananda C. A study of allergic factor in nasal polyp patients. Ann Allergy. 1983;50: 126-32.
๓๕. Suvatte V, Mahasandana C, Tanphaichitr VS, Tuchinda S, Parichatikanond P, Pacharee P. Burkitt's lymphoma in Thai children: an analysis of 25 cases. Southeast Asian J Trop Med Public Health. 1983;14:385-93.
๓๖. Peonim V, Thakerngp K, Pacharee P, Stitnimankarn T. Adenosquamous carcinoma and carcinoid differentiation of the colon. Report of a case. Cancer. 1983;52:1122-5.
๓๗. Ratanarapee S, Prinyar-Nussorn N, Chantarakul N, Pacharee P. High-grade mucoepidermoid carcinoma of the breast. A case report. J Med Assoc Thai. 1983;66:642-8.
๓๘. Sonakul D, Pacharee P, Wasi P, Fucharoen S. Cardiac pathology in 47 patients with beta thalassaemia/haemoglobin E. Southeast Asian J Trop Med Public Health. 1984;15:554-63.
๓๙. Sri-umpai S, Bovornkitti S, Pacharee P. Asbestos bodies in randomised autopsy lungs in Thailand. J Med Assoc Thai. 1985 Apr;68(4):174-82.
๔๐๐. ประเสริฐ ปาจริย. การแบ่งชนิดของลิมโฟมาชนิดร้ายทางจุลกายวิภาค. อายุรศาสตร์. ๒๕๖๕;๖๒:๒๔๒-๖.
๔๐๑. Sonakul D, Pacharee P. Immunoperoxidase study on paraffin sections of gastrointestinal lymphoreticular lesions. Southeast Asian J Trop Med Public Health. 1987;18:467-78.
๔๐๒. Sookanek M, Sutthiwan P, Pacharee P, Stitnimankarn T. Venocclusive disease of the liver: a case report. J Med Assoc Thai. 1988;71:218-24.
๔๐๓. Sonakul D, Pacharee P, Thakerngp K. Pathologic findings in 76 autopsy cases of thalassemia. Birth Defects Orig Artic Ser. 1988;23(5B):157-76.
๔๐๔. Sonakul D, Thakerngp K, Pacharee P. Cardiac pathology in 76 thalassemic patients. Birth Defects Orig Artic Ser. 1988;23 (5B):177-91.
๔๐๕. Sonakul D, Pacharee P. Histopathologic findings in Hb Bart hydrops fetalis. Birth Defects Orig Artic Ser. 1988;23(5B):207-15.
๔๐๖. Sonakul D, Pacharee P. Immunoperoxidase study of lymphoreticular lesions. J Med Assoc Thai. 1988;71:605-11.